

ЛІТАРАТУРА і МАСТАЦТВА

ОРГАН МІНІСТЭРСТВА КУЛЬТУРЫ І ПРАЭЛЕННЯ СІЮЗА СОВЕЦКІХ ПІСЬМЕНІКАУ БССР

№ 39 (950)

Субота, 26 верасня 1953 года

Цана 50 кап.

Першая старонка.

Прамова Старшыні Савета Міністраў СССР Г. М. Маленкова на абедзе ў Крэмлi 19 верасня 1953 года.

Перадачы. — Палепшыць работу культурна-асветных устаноў.
Б. Бас, В. Сямёнаў. — Новыя машыны для сельскай гаспадаркі.

Другая старонка.

А. Рылько. — Сонца над палімі.
Е. Ракава. — Думкі аб пемі.
СЛОВА ЛЕНІНГРАДСКІХ ГЛЕДАЧОЎ.

Трэцяя старонка.

Н. Пашкевіч. — Непатрабавальнасць паэта і рэдактара.

Н. Тамашова. — Сібірскі народны хор у Мінску.
І. Няхода. — Новая вершы.
У Саюзе савецкіх пісьменнікаў БССР.

Чацвертая старонка.

А. Акуліч. — Узмацніць аўтарскі нагляд.
У КРАІНАХ НАРОДНАП ДЭМАКРАТЫІ.
З ЗАМЕЖНАП ПОШТЫ: І. Барысаў.
У прыпадку шаленства... Г. Маеў.—Шпіёны на пасадзе прафесараў.

Палепшыць работу культурна-асветных устаноў

З вялікім задавальненнем і радасцю сустраў наш народ пастанову перасібіўскага Пленума ЦК КПСС. Сёння публікуецца пастанова Савета Міністраў і ЦК КПСС «Аб мерах па далейшаму развіццю жыццёлагадоўлі ў краіне і зніжэнні норм абавязковых паставак прадуктаў жыллагадоўлі дзяржаве гаспадаркамі калгаснікаў, рабочых і служачых».

Мудрыя рашэнні партыі і ўрада накіраваны на тое, каб у блэйшыя два-тры гады стварыць у краіне багацце харчовых прадуктаў для народа, багацце сырвіны для лёгкай і харчовай прамысловасці.

Савецкія людзі гараць адным патрыятычным жаданнем — зрабіць усё для таго, каб з часцю выкапаць намечаную партый велічуну праграму далейшага ўздыму сельскай гаспадаркі. На заводах рыхтуюць новую магучую тэхніку, вучоныя выводзяць новыя высокаграджайныя гаўтні сельскагаспадарчых культур, новыя народы высокапрадуктыўнай жывёлы. Па пастаянную работу ў калгасі і МТС накіроўваюцца высокакваліфікаваныя кадры спецыялістаў. Вялікая колькасць інжынераў і тэхнікаў выкасае жаданне паехаць з горада на працу ў МТС. Гарковы партый атрымаў ўжо многа такіх заяў. Гэтыя заявы з'яўляюцца яркімі дакументамі патрыятычных пачуццяў савецкіх людзей.

Высокі працоўны ўздым, які выкасае пастанова Пленума ЦК КПСС, а таксама тэя вялікія матэрыяльныя рэсурсы, якія вызначаюцца па далейшаму развіццю сельскай гаспадаркі, гавораць, што пастаяльная партыйная задача будзе з часцю выканана.

Новыя задачы, якія стаяць перад работнікамі МТС і калгасцаў, патрабуюць далейшага ўздыму і культурна-асветнай работы на вёсцы. У нашай рэспубліцы працуюць сотні сельскіх і калгасных клубаў, тысячы хат-чытальняў, сотні сельскіх Дамуў культуры, сельскія дэкары. Да двух чацвя гыцця абуджана многатысячная армія ўдзельнікаў мастацкай самадзейнасці.

Ва ўсіх населеных пунктах, калгасных бригадах прычатыны лекцыі і даклады аб гістарычнай пастанове Пленума ЦК КПСС. У клубх і сельскіх Домах культуры арганізуюцца выстаўкі і фотаматэякі, якія паказваюць дасягненні сельскагаспадарчай навуцы і прапагандаюць вопыт перадавоў сельскай гаспадаркі. Для калгаснікаў арганізуюцца новыя аграгатуркі. Абсталяваюцца новыя аграбілеты. У калгасі і бригады дадаваю накіроўваюцца сотні бібліятэк-перасовак. Значна палішаецца мастацкае абсталяванне працоўнага сіяньства. Практыка апраўдае і такую форму культурнага абслугоўвання сельскага насельніцтва, як пасылка агітбрыгад, у якія ўваходзяць апрача лектара ці дакладчыка ўдзельнікі мастацкай самадзейнасці. Выступленне такіх брыгад карыстаецца вялікім поспехам. Работнікі раённых і сельскіх Дамуў культуры павіны прыкладзіць ўсе намаганні, каб пашырыць такую форму работы і дамагчыся найлепшага культурнага абслугоўвання насельніцтва.

Аднак было-б памылковым лічыць, што работа культурна-асветных устаноў у нас вядзецца на належным узроўні. У пастанове Пленума ЦК КПСС зусім справядліва адзначаецца, што ў многіх калгасах, МТС і саўгасах дрэнна наладжана культурна-бытавое абслугоўванне. Гэта ў поўнай меры адносіцца і да нашай рэспублікі. Зы

3 ПРАСТОРНЫХ, абсталяваных на апошняму слову тэхнікі, цэху «Гомсельмаш» штодзёна выходзяць многа разнастайных сельскагаспадарчых машын.

У бігучым годзе гомсельмашаўцы асвоілі выпуск трактарных стогамятальнікаў «СТУ-0,7» і валакуш. Адначасова на заводзе выпускаюцца аб'ёмна-шумельныя машыны «ЗС-ВІСХОМ», і падрыхтоўваюцца аснастка для выпуску сіласаўборачных камбайнаў «СК-1,2». Стогамятальнікі, значная колькасць якіх ужо адгужана сельгаснабам краіны, аказваюць вялікую дапамогу калгаснікам у сіцраванні сена і салома. Машыны поўнацю механізуе ўкладку сена або салома ў сіфты. Прадукцыйнасць стогамятальніка да 12 тон сена або 5 тон салома ў гадзіну, вышыня паў'ёму да 8 метраў і шырыня захопу 2,9 метра.

Зараз канструктары працуюць над палепшаннем канструкцыі машыны і памяншаннем яе вагі. Гэта дазволіць у значнай меры павысіць аэкалагічныя якасці стогамятальніка і знізіць яго кошт.

Добрыя водку даюць хлебаробныя спецыяльнай аб'ёмна-шумельнай устаноўцы. Яе канструкцыя вельмі простая і дазваляе вытвараць мантаж сіламі саміх калгаснікаў.

Павіны працуюць у гэтыя дні інжынеры канструктарскага бюро. Яны заняты распрацоўкай канструкцый новых машын для

Новыя машыны для сельскай гаспадаркі

механізацыі працэсаў водазабеспячэння на жыллагадоўчых фермах, аўтапаення і ўнутрыфермнага транспарту, кормадабывання і кормапрыгатавання, дасення кароў і пярвічнай апрацоўкі малака пры лярэнным утрыманні жывёлы, пагрузкі корнеплодаў, раскідання ўгнаенняў і інш.

Вялікую дапамогу ў творчай рабоце канструктарам «Гомсельмаша» аказваюць работнікі навукова-даследчых інстытутаў краіны і Акадэміі навук Беларускай ССР. З мэтай абмену вопытам і павышэння кваліфікацыі спецыялістаў канструктарскага бюро, асабліва моладзь, сістэматычна накіроўваюцца на курсы ў Маскву, сустракаюцца там з перадавікамі сельскай гаспадаркі і наватарамі машынабудуўчай прамысловасці СССР.

Зараз машыны, упершыню асвоенныя гомсельмашаўцамі, выпускаюцца ў вялікай колькасці многімі заводамі краіны. Аднак інжынеры і тэхнікі канструктарскага бюро на дасягнутых поспехах не заспакойваюцца. Разам з рацыяналізатарамі вытворчасці яны нястомна працуюць над далейшым палепшаннем аэкалагічных якасці машыны і зніжэннем іх вагі.

Так, у саломасіласарэзцы «РСС-6,0», прызначанай для здробнення грубых кармаў і розкі іх на сілас, канструктар-комуніст Я. Фабрыкант удасканаліў механізм уключэння, канструктар Р. Стукалаў аб'ягчыў дышла, тэхнолаг Г. Ві-

лядзёр прапанаваў новую канструкцыю прыяднага ходу машыны. У выніку вага саломасіласарэзкі зніжана на 68 кілаграмаў і палепшана яе трываласць. Змяненне канструкцыі кармазапарніку «ЗК-0,5» дала зовоў «Львоўсельмаш» магчымасць штогод эканоміць 288 тон металу. А канструкцыйны змяненні ў кармазапарніку «ЗКП-1,0» дазволілі эканоміць за год 103 тоны чорнага праката.

Зараз на заводзе ўвядраецца ў вытворчасць сіласны камбайн «СК-1,2», канструкцыя якога распрацавана групай інжынераў пад кіраўніцтвам гаўтніка канструктара «Гомсельмаша» Р. Кацуўфана.

Сіласны камбайн прызначаны для адначасовага скошвання і здробнення грубых сельскагаспадарчых культур і пустаэляна. Зялёная маса збіраецца ў спецыяльныя бункер для перасылкі ў кузаў грузавіка, які дастаўляе яе ў сіласную вежу. Сіласны камбайн змяняе працу 50 чалавек, а ў параўнанні з саломасіласарэзкай «РСС-6,0» ён прадукцыйней у сем разоў.

Канструктары завода сумесна з работнікамі Інстытута сельскагаспадарчага машынабудавання (ВІСХОМ) зараз ствараюць новую канструкцыю шырокаахопнага камбайна, прызначанага для работы на прышале магучых гусянічных трактараў «Сталінец-80» або «ДТ-54».

Украінаецца ў вытворчасць новая перасоўная даўная ўстаноўка «ДП-10», распрацаваная канструктарскім бюро завода. Машына дае магчымасць рабіць механічна-вакуумнае даенне кароў неперарэдна на машы. Устаноўка мае гарачую

ваду для мыцця імя ў кароў і пасудзі. Электрагенератар дае энэргію для аэяналяння рабочых месц даярак. Прымяненне даўнай устаноўкі дазволіць поўнацю ліквідаваць ручную працу даярак і павысіць нагой малака на 20—25 працэнтаў ад кожнай каровы.

Рыхтуюцца для масавай вытворчасці і іншыя новыя машыны, якія паспяхова праійшы дзяржаўныя выпрабаванні. Гэта наваеныя трактарныя ўніверсальныя пагрузчыкі (канструкцыя інжынера П. Сімакова і тэхніка Н. Кузікава), гюеракідальнікі для трактара «Універсал-2» (канструктары Г. Трафімук і А. Шаўдрова), мадэрнізаваная саломасіласарэзка канструкцыі Я. Зінгера.

Цэнтральнай машынавыправавальнай станцыяй выправавана новая машына, створаная інжынерамі завода — трактарны ўніверсальны раскідальнік ўгнаенняў «ТУР-7». За адну гадзіну гэта машына можа раскіднуць на полі 20—30 тон арганічна-мінеральных ўгнаенняў.

На дзяржаўныя выпрабаванні канструктары завода ўжо адраілі расгрузчыкі сіласа, Заводскія выпрдаванні праходзяць

Перамова Старшыні Савета Міністраў СССР Г. М. МАЛЕНКОВА на абедзе ў Крэмлi 19 верасня 1953 года

Глыбокапаважаны Прэм'ер-Міністр, глыбокапаважаны члены Урадавай Дэлегацыі Карэйскай Народна-Дэмакратычнай Рэспублікі!

Дазвольце тут, у Маскве, вітаць Вас і ў Вашай асобе гераічнай карэйскай народ, які адстаяў сваю родную зямлю ад насяганняў інтэрвентаў. Разам з усім прагрэсіўным чалавецтвам савецкія людзі адчуваюць да карэйскага народа пачуццё глыбокай дружбы. Сёння слова караец стала сімвалам велічы і моцнаці нацыянальнага духу, сімвалам высекароднага і самааданнага служэння справе свабоды і незалежнаці Радзімы.

Слаўны карэйскі народ унёсаў новую выдатную старонку ў гісторыю вызваленчай барацьбы. І гэтая старонка вучыць, што няма ў свеце сілы, якая змагла-б зламаць народ, што ўзяў лёс краіны на ўласныя рукі.

Даве крыніцы жывілі волю карэйскіх патрыётаў да перамогі, іх адвагу і гераізм у барацьбе: усевадаленне глыбокай справядлівасці сваёй справы і небаваляна саідарнасць з карэйскім народам усёго прагрэсіўнага чалавецтва.

Неўміручы подзвіг карэйскіх народных добраахвотнікаў з'явіўся сведчаннем непарушнай уз, якія зываюць народы Азіі. Гэта адзнака новай эпохі, якая наступіла на Усходзе, адзнака рашымасці народаў Азіі здыбыць і адстаяць нацыянальную свабоду і незалежнасць, не дапусціць таго, каб Азія стала ачагом новай сусветнай вайны.

Міралюбныя народы з удзячнацю прышчытаюць гістарычную заслугу карэйскага народа і кітайскіх народных добраахвотнікаў, які адстаялі справу міру на Усходзе і ў нямалой меры ахаладзілі запал агрэсараў, што імкнуцца развязаць новую сусветную вайну. Сваёй гераічнай барацьбой на палях Карэі слаўныя карэйскія і кітайскія патрыёты ваявалі вельмі адчувальны ўдар на далёка ідуцьх планах реакцыйных сіл, накіраваных на тое, каб падавіць прагрэсіўных народў Азіі і басейна Ціхага акіяна на шляху нацыянальнай свабоды і незалежнаці.

Час-бы зразумець, што гісторыя развіваецца не на прадзіснасць тых, хто хацеў-бы яе закарэаваць, хто хацеў-бы прышчыць рух народаў па шляху прагрэсу, навісць будучаму чалавецтву яго ўчарашні дзень. Толькі людзі, якія не ўсвадаляюць таго, што адбываецца ў свеце, могуць зводзіць сваю ацэнку палітыку ў краінах. Усходу да падтрымкі акраза тых асоб і груп, што ўсвабляюць усё самае адстадае, прадажнае, прагішшае. Толькі людзі, якія наўмысна імкнуцца да штучнага ўскладнення абстаноўкі на Усходзе, могуць дазволіць сабе трэтыраваць вялікі кітайскі народ і рабіць сваю стаўку на антынародныя адкіды, накістаў чанкайшэцкай класі.

Такая палітыка — блізарукая палітыка. Бо пельга ігнараваць каронныя змены, якія адбыліся ў Азіі і ў басейне Ціхага акіяна і якія накладоў сваю адбітак на пасляваеннае жыццё звыш мільярдэа людзей, што жывуць у гэтым раёне.

Заклученне перамір'я ў Карэі, безумоўна, з'яўляецца важнейшай вехай барацьбы ўсім міралюбным сіла супраці сіл агрэсіі і міжнародных авантур. Яно наглядна паказала, што міралюбныя сілы могуць дабіцца належнага вырашэння вострых міжнародных праблем, калі правяць пры гэтым вытрымку і пастойнасць.

Выло-б, аднак, недаравальна пакінуць без увагі новыя пропускі агрэсіўных сіл на Усходзе. Мэта гэтых пропускуў зусім відавочная — сарваць перамір'е ў Карэі, абвастрыць абстаноўку ў Азіі і ў басейне Ціхага акіяна.

Надаўна, як вядома, дзяржаўным сакратаром ЗША і Лі Сіман Маням падпісан дагавор, які прадугледжае, што Злучаныя Штаты Амерыкі атрымаюць «на невывзначаны час» права размяшчаць свае суахалемныя, ваенна-марскія і ваенна-паветраныя сілы «на тэрыторыі Карэйскай рэспублікі або паблізу ад яе». Інакш кажучы, калі да гэтага часу прабыванне амерыканскіх узброеных сіл на тэрыторыі Паўднёвай Карэі матывіравалася вайной, то цяпер яно будзе матывіравацца так званым дагаворам «аб узаемнай бясепеці. Сутнасць-жа справы застаецца без змен: Паўднёвую Карэю маюць намер і палаяць трымаць на становішчы ваеннага плацдарма ЗША, што, вядома, ідзе ўразра з патрабаваннямі канчатковага мірнага ўрэгулявання карэйскага пытання і ўмацавання бясепеці ў Азіі.

Трэба таксама дадаць, што пазіцыя правячых кругоў Злучаных Штатаў Амерыкі на пытанні аб астаіне і парадку работы Палітычнай канферэнцыі, склікання якой прадугледжана нагадненнем аб перамір'і ў Карэі, выкасае загознае аэуджанне міралюбных сіл. У выніку гэтай пазіцыі за бартом канферэнцыі застаюцца Індыя, а таксама некаторыя іншыя ўсходнія дзяржавы, чый удзел на канферэнцыі не можа падлягаць сумненню.

Усё гэта зусім не гаворыць аб імкненні правячых кругоў ЗША замацаваць дасягнутыя перамір'е ў Карэі і зрабіць далейшы крок да канчатковага мірнага ўрэгулявання карэйскага пытання.

Тым большай адказнасцю кладаецца на ўсе міралюбныя сілы. Яны могуць і павіны ператвараць перамір'е ў Карэі ў зыходны пункт новых маганяняў, накіраваных на далейшае аслабленне міжнароднай напружанасці ва ўсім свеце, у тым ліку і на Усходзе.

Аб'ектыўныя ўмовы дазваляюць перадаваць грамадскім сілам Усходу ператварыць Азію ў краінасць міру, і зрабіць гораца нажэацце ўсім народам Азіі поспехаў у вырашэнні гэтай высекароднай задачы.

Важнейшій сярод гэтых аб'ектыўных умоў з'яўляецца міжнародная вага і палітыка Кітайскай Народнай Рэспублікі. Многія дзесяцігоддзі барацьбы імперыялістычных груп за панаванне ў Кітаі стварала асаблівую напружанасць міжнародных адносін на Усходзе. Цяпер Кітайская Народная Рэспубліка выступае ў Азіі і ў басейне Ціхага акіяна як магучыя стабілізуючы фактар. Тым часам і з'яўляюцца агрэсіўныя спраў майстры, што Кітаі назаўбэды перастаў быць аб'ектам іх ігры і экануатацы, што ён не толькі фармальна, але і фактычна здабыў суверэнітэт, што ён выступае на міжнароднай арэне не ў ролі статыста, а праводзіць сваю незалежную, самастойную палітыку.

У свеце павілася новая вялікая дзяржава, якая разам з усімі міралюбнымі сіламі адстойвае інтэрэсы ўмацавання міру і міжнароднай бясепеці. Гэта, сапраўды, важнейшы гістарычны вынік развіцця міжнароднага жыцця за апошнія дзесяцігоддзі, вынік, які аэвядвае не толькі пройзены шлях, але і перспектывы.

Між тым некаторыя кругі праводзяць у адносінах Кітая агрэсіўную палітыку і прабуюць ажыццявіць ізаляцыю Кітайскай Народнай Рэспублікі. Яна, што пры сучаснай міжнароднай абстаноўцы зводзіць разлікі на магчымасці жойскай «ізаляцыі» Кітайскай Народнай Рэспублікі азначаюць не што іншае, як реакцыйную утопію людзей, якія адраіліся ад жыцця і страцілі пачуццё рэальнасці.

Ці не час зладуць у архіў палітыку, якая, наперакор здароваму сэнсу і патрабаванням гістарычнай немінунасці, аэходзіць з таго, што быўца-бы можа ў сучасны момант без вялікага Кітая вырашаць важныя пытанні, якія адносіцца да ўстааўлення міру паміж народамі.

Непарушная дружба міралюбнага Савецкага Саюза і міралюбнай Кітайскай Народнай Рэспублікі служыць магучым аплатам міру. Вось чаму гэтай дружбы вітаецца ўсім народамі, якія лічаць яе адной з першастанюных на важнаці ўмоў ўмацавання міру паміж народамі.

Развіваючыся над знакам міру і ўмацавання бясепеці на Усходзе, усё краіны Азіі і басейна Ціхага акіяна зрамавалі-б выключнае магчымасці для мірных эканамічных сувязей як паміж сабой, так і з іншымі раёнамі свету. У сваю чаргу гэта стварыла-б неабходныя ўмовы для таго, каб на-новым паддзіцці да вырашэння пытанні аб акаанні краінам Азіі канструкцыйнай і дзейнай дапамогі з боку міноіх дзяржаў.

Дарогі сябры! Дазвольце перадаць праз Вас гераічнаму карэйскаму народу аб сардэчных дружаскіх пачуццях да яго ўсіх савецкіх людзей. Дружба паміж народамі пабудавана на трывалай аснове ўзаемнай паваті суверэнітэту і незалежнаці нашых краін, на аснове ўзаемнай гаўтэнаці і служыць справе ўмацавання міру і міжнароднай бясепеці. Гэта азначае, што яна мае ўсе падставы для далейшага ўмацавання і развіцця.

Народы Савецкага Саюза рады, што непарушная дружба зывае з карэйскім народам таксама і вялікі кітайскі народ. Гераічныя сыны кітайскага народа амацавалі гэтую дружбу сваёй крывёю, праіталі на карэйскай зямлі ў ім перамогі праўды, у ім свабоды і незалежнаці карэйскага народа. Пахай-жа жыве і працітае ў стагоддзях слаўная дружба народў Кітая і Карэі.

Карэйская Народна-Дэмакратычная Рэспубліка ўваабляе дэшыя надзеі карэйскага народа, які імкнецца да адраўлення свайго нацыянальнага адзінства, да міру і прагрэсу.

Няма сумнення ў тым, што ўжо ў блэйшым будучым Карэйская Народна-Дэмакратычная Рэспубліка даб'ецца буйных поспехаў у справе адраўлення і далейшага развіцця эканамікі і культуры краіны, ва ўдзяны дабрабыту свайго народа.

Савецкі Саюз ушмерна дапаможа Карэйскай Народна-Дэмакратычнай Рэспубліцы злучыць раіны, наваеныя ёй інтэрвентамі.

У цяжкіх баях з інтэрвентамі народныя масы Карэйскай Народна-Дэмакратычнай Рэспублікі паказалі перад усім светам сваю найвялікшую згуртаванасць і адзінства, у аснове якіх ляжыць гістарычнае звыяванне карэйскага працоўнага народа — сяюз рабаванага класа з сільствам. Пахай нашы карэйскія браты і дзель бератэцкі, як зніцу вока, гэты свяшчэнны сяюз і нястомна клопаюцца аб яго ўзаемным умацаванні.

Дазвольце выказаць упэўненасць у тым, што краіна рашыўнай свежасці, як называюць Карэю, неўзабаве абудзе поўны мір і ўступіць на шлях усвабоднага ўздыму.

І абавязчаю тост за непарушную дружбу паміж Савецкім Саюзам і Карэяй, за гераічны карэйскі народ, за канчатковае мірнае ўрэгуляванне карэйскага пытання і аднаўленне нацыянальнага адзінства карэйскага народа, за Урад Карэйскай Народна-Дэмакратычнай Рэспублікі і за Вашу дзярбё, таварыш Прэм'ер-Міністр.

Гомсельмашаўцы прыкладуць усё сілы, энэргію, веды, каб паспяхова выканаць пастанову Пленума ЦК КПСС «Аб мерах далейшага развіцця сельскай гаспадаркі СССР».

Б. БАС,
канструктар завода «Гомсельмаш»,
В. СЯМЁНАЎ,
нам кар.

Сонца над палямі

А. РЫЛЬКО

Слуцае шасе. Паабал — малады прысады, а далей — прыбраныя калгасныя палі, пералескі, дубравы. На дрэвах — пазалота восені, бурштынавага колеру антонаўкі гнуду долле разрозжытых абліны, у паветры ляцяць тончэстыя паўкавістыя паўцінкі... Спелая, з частымі хмурынкамі на небе, залатая восені!

Задумаўшыся, нагадваеш вась такую-ж леташнюю пару і ловіш сябе на думцы, што і ў мінулым годзе вась гэтак-жа ў канцы верасня на жыццё пералатлі стаі сціпоў, вась гэтак-жа крапатліва вась гарнула ў калгасныя засекі здабыткі працоўнага года. І толькі пагаварыўшы з працаўнікамі палёў, пераконваешся, што саблетня восені — своеасабліва, адменная.

Аўтобус прыпыняецца ў вёсцы Сenniца. Направа, праз які кіламетр, у наступнай вёсцы цэнтр калгаса імя Гастэлы. На ўгору, сярэд маладога саду — высокі дом з блакітнымі акнамі. Тут праўленне калгаса. Унутры памяшкання чатыры пакоі: агітпункт, кантора, кабінеты старшага бухгалтара і старшын калгаса Міхаіла Мікітавіча Валодзькі. Кабінет у старшын добра абсталяваны: вялікі паліраваны двухтумбовы стол, паўмяккія крэслы ўздоўж двух сцен, на падлозе — дарэгі дываны... Міхаіл Мікітавіч, мужчына сярэдняга росту, заўважыўшы, што карэспандэнт прыглядаецца да мэбляроўкі пакоя, з ледзь прыкметнай незадаволенасцю гаворыць:

— Не ў дыванах справа, хоць і яны патрэбны.—Нахмурыўшы бровы, ён сур'ёзна дадае: — Нас цікавіць тое, каб наш калгасны дыван, дыван калгасных палёў рыхаў вока нават з самалёта, з вышынні адзі-небудзь трох кіламетраў, каб старонні чалавек захапіўся нашым майстэрствам, ды і ў саміх нас сэрца радавалася-ся-б.

Міхаіл Мікітавіч ходзіць па кабінету і ўголас разважае:

— Ураціце, наш чалавек ніколі не задаволены дасягнутым: мае добрае — імяцца да яшчэ лепшага...

Калгас імя Гастэлы — адзін з лепшых у Мінскім раёне. Тут здымаець параўнаўча высокі ўрадаўкі збожжавых, тэхнічных культур і гародніны, ёсць паць ферм: малочна-таварная, свiнагадоўчая, аўпагадоўчая, птушка- і конфермы, якія ўкамлектаваны племянной жывёлай са значным перавыкананнем плана. У гэтым калгасе ўведзена многа стандартных грамадскіх будынкаў... І калі пачнеш гаварыць пра поспехі той ці іншай галіны калгаснай гаспадаркі, то чалавек, які працуе на гэтым участку, сумеўшыся, гаворыць:

— Ды не трэба ўсё цапкацца з поспехамі. Гэтак нас захапіць можна, а мы — нос угору! — І якая карысць атрымаецца? Лепш пагаворым пра нашы недахопы, пра тое, што трэба выправіць, зрабіць.

Старшыня калгаса, на пытанне, якія ў яго ўзніклі думкі пасля таго, як з'явілася пастава «Плануа Цэнтральнага Камітэта Комуністычнай партыі Савецкага Саюза аб мерах далейшага развіцця сельскай гаспадаркі СССР», прынятага на даклад таварыша Хрушчоўа, адказвае:

— А ведаеш, братка, — два разы на радыё праслухаў і Паставу і даклад, потым прачытаў у газеце матэрыялы Пленума, і што? Мне пяцьдзесят гадоў, а

адчуваю сябе цалер трыццацігадовым, нават, калі хочаце, юнаком!

Спраўды, вочы Міхаіла Мікітавіча сведчаюць юнацкім запалам, хоць час добра пасерабрыў яго галаву, палажыў не адну маршчыну на твары.

— Вывучыў я матэрыялы Пленума, — працягвае старшыня, — такія магчымасці адкрываюцца перад намі! Любата! І не адзін-жа я думаю пра агрульну гаспадарку. Гэтым закланочаны кожны актывіст арцэлі, кожны калгаснік. Усе мы ўносім свае прапановы, як палешчыць, абмяркуем прапановы і — рушым наперад семімільнымі крокамі! — Міхаіл Мікітавіч задумаецца на нейкую хвіліну і гаворыць далей: — У нас цалер ёсць нарэшняя праграма далейшага дзеяння, мы ведаем, як сёння, заўтра вёсці калгасную гаспадарку. А справа пойдзе на лад толькі тады, калі будзем ведаць пра свае недахопы, калі знойдем нявыкарыстаныя рэзервы. Любавацца адзін другім няма чаго, лепш крытыкуй, давай парад таварыш таварышу, як і што лепш зрабіць, напярвост, — у вачах старшын бліскае хітрае ўсешка. — А крытыка, братка, ты мой, як гарчычнік. Хоць ячэ, але хворому месцу добра дапамагае.

Калгас імя Гастэлы — мясамалочнага, гародніннага напрамку. Таму натуральна, што ў першую чаргу тут звяртаюць увагу на жывёлагадоўлю і гародніцтва. На малочна-таварнай ферме 331 галава буйнай рагатай жывёлы... — 330 хвастоў, а не кароў! — з прырасцю гаворыць дарка Соф'я Максімаўна Аржахоўская, аднак у яе голасе не адчуваецца ўпаўненасці. Справа ў тым, што ў калгасе 140 дойных кароў, г. зн. прыкладна 42 працэнты ад усяго стаўку, а пастава Пленума патрабуе, каб «...у бліжэйшай гады ўзвельная вага пагадоў кароў на фермах буйнай рагатай жывёлы павысілася ў калгасах прыгарадных раёнаў не менш, чым на 60 працэнтаў...»

— Не турбуйся, Соф'я Максімаўна. — супакояе Міхаіл Мікітавіч, — у наступным годзе яснай мы будзем мець 250 дойных кароў, калі 75 працэнтаў ад усяй колькасці буйнай рагатай жывёлы.

— А надой? — Летас-жа, сама ведаеш, у сярэднім ад кожнай каровы было надоена на 2113 літраў малака, а сёлета за васьм месцаў — на 1500 літраў... — і старшыня з даркай, пакуль збіраецца агрульна схода калгаснікаў і будзе запісана аднаведнае рашэнне, пачынаюць абмяркуваць, як палешчыць надой малака, як палешчыць догляд кароў, як хутчэй закончыць будаўніцтва стандартнага цаглянага кароўніка. Іх турбуе і тое, што ў наступным годзе машына-трактарная станцыя павіна ў калгасе механізаваць уборку сена, кармаплодў, бульбы... Іны гаджаюцца на думцы, што малавата 600 тон сіласу, які сёлета будзе нарыхтаваны для кароў, — пастава-ж Пленума патрабуе нарыхтоўваць на кожную галаву не менш 5—6 тон...

— 600 тон мала? — здзіўлена хета. — У суседнім калгасе і таго няма!

Добра аплачваемы працадзень — гэта вынік высокай арганізацыі працы ў калгасе, вынік высокай працоўнай дысцыпліны. Напрыклад, за мінулы год кожны працадзольны калгаснік у сярэднім зарабіў на 232 працэнты. Сёлета працоўная актывнасць калгаснікаў яшчэ вышэйшая. Асабліва яна ўзнілася пасля пятай сесіі Вярхоўнага Савета СССР і паставы вераснёўскага Пленума ЦК КПСС.

Люды па некалькі раз перачытваюць гэтыя дарэгія дакументы, якія так проста, ясна і зразумела паказваюць дарогу ў сённяшняе прыгожае, заўтрашняе цудоўнае жыццё. Працоўнікі калгасных палёў з упэўненасцю глядзяць у заўтрашні дзень, — іх вядзе наперад Комуністычная партыя, Савецкі Урад.

Добрае сонца над калгаснымі палямі.

Калгас імя Гастэлы Мінскага раёна.

— А ты назад не аглядайся, — пераліваюць гаваруна. — Святое правіла: раўняйся на перадавоўкі! Да таго-ж, пастава Пленума — для нас закон!

Пакуль будзе запісана аднаведнае рашэнне ў пратаколе агрульнага схода, калгаснікі паміж сабой рашаюць у наступным годзе значна пашырыць плошчу пасеваў бульбы, кукурузы і іншых траў на сілас, каб яшчэ лепш забяспечваць жывёлу высокакачэстым кармамі.

Сёлета калгас імя Гастэлы плануе атрымаць больш двух мільёнаў рублёў гадовага даходу. Толькі з адной свiнафермы мяркуецца атрымаць поўмільёна рублёў.

Пабыўшы на свiнаферме калгаса, пераконваешся, што сапраўды такі высокі прыбытак магчымы. На свiнаферме 720 гадоў — гэта ў два разы больш, чым прабуецца на плане. Свiнні добрай укармленасці, высокапрадуктыўныя. Свiнарка Югэнія Дарафёўна Шыдлоўская сёлета ад кожнай свiнамаці атрымала на 21 парасціц...

— Паслухала я паставу Пленума і думаю сабе, — гаворыць Югэнія Дарафёўна, — ёсць у нас на ферме механізаваўная падача вады, мыліны жарнавы, бульбамылка, бульбамылка, параўтваральнік для варкі кармоў... Усё гэта ёсць, але памашканы не стандартныя. Летні лагер для свiнней не закончаны... Ці-ж гэта парадок?

Задачы фермы Рыгор Рыгоровіч Ручні пераняў Югэнію Дарафёўну:

— Дык на наступны-ж год запланаваўна заканчэнне летняга лагера, будаўніцтва цагляных свiнарнікаў, гароднінаасхоўшчыка, падвясной дарогі, лані для свiней... Свiнні ў нас будуць, як курортнікі, — і ён жмурыць ва ўсешчы васьліковыя вочы з бліскімі бровамі.

На жывёлагадоўчых фермах калгаса заняты кваліфікаваныя кадры, якія на многа гадоў працуюць на фермах, ведаюць і любяць сваю справу. Напрыклад, з чатырнаццаці дарак больш васьмі год працуюць паць калгасніц, шэсць працуюць даркамі ад 3-х да 5-ці год і толькі тры — па аднаму году. Усе жывёлаводы будучы сёлета вучыцца на заатэчных курсах троегата года навучанія, якія пачынаюцца працуюць пры калгасе. Акрамя таго, пры калгасе ёсць трохгадовая аграагатацыйны курс, на якіх навучаюцца многія і многія халебарбы.

Аплата працяды ў калгасе не блага: сёлета на працадзень будзе выдзелена па 2,5 кілаграма збожжа, 6 кілаграмаў бульбы і гародніны, па 1 кілаграму грубых кармоў і па 7 рублёў грашыма.

Добра аплачваемы працадзень — гэта вынік высокай арганізацыі працы ў калгасе, вынік высокай працоўнай дысцыпліны. Напрыклад, за мінулы год кожны працадзольны калгаснік у сярэднім зарабіў на 232 працэнты. Сёлета працоўная актывнасць калгаснікаў яшчэ вышэйшая. Асабліва яна ўзнілася пасля пятай сесіі Вярхоўнага Савета СССР і паставы вераснёўскага Пленума ЦК КПСС.

Люды па некалькі раз перачытваюць гэтыя дарэгія дакументы, якія так проста, ясна і зразумела паказваюць дарогу ў сённяшняе прыгожае, заўтрашняе цудоўнае жыццё. Працоўнікі калгасных палёў з упэўненасцю глядзяць у заўтрашні дзень, — іх вядзе наперад Комуністычная партыя, Савецкі Урад.

Добрае сонца над калгаснымі палямі.

Калгас імя Гастэлы Мінскага раёна.

СЛОВА ЛЕНІНГРАДСКІХ ГЛЕДАЧОЎ

Ваяўнічая сіла тэатральнага мастацтва

Спектакль «Што пасееш, тое і пажнеш» В. Палескага глядач запамінае не толькі таму, што ў ім прысутнічае вялікая Чарнуха, вобраз якой асабліва ўдаўся аўтару. Глядач запамінае будаўніча-наватара, вясёлага, разумнага старога рабочага Пракопа Іванавіча Каржа і заслужанага ўрача Сямёна Захаравіча Чайку.

Усе магчымасці, якія ёсць у п'есе, для стэцічнага ўвасаблення сатырычнага вобраза Чарнухі ўдала выкарыстаны рэжысёрам А. Нікіціным і акторм Г. Качатковым. Чарнуха раскрываецца ў спектаклі, як тыповы вобраз, у якім выразна выяўлена саблстаства, што захоўваецца пад маскай простага шчырага чалавека, дзяліцтва, выданамае за дэмаггагсц. Палітычны і маральны беспринцыповасць сабраны ў вобразе Чарнухі некалькі павалічана. Але ад гэтага ён не губляе жыццёвай праўды.

Не ўстапае Г. Качаткову за сатырычнай абмадзай вобраза артыстка М. Кузьменка, якая выконвае ролю жонкі Чарнухі. У трактоўцы вобраза адчуваецца тонкае назіранне, узятае ненарэдна з жыцця.

Артыст Е. Палосін у ролі Каржа адразу заваўвае сімпаты гледачоў. Яго шчырасць, прыродна прастата, разважлівасць, спакойная ўпаўненасць у сваім майстэрстве будаўніча-каменшчыка, сумленны адносіны да працы, да жыцця трактоўча акторм, як тыповы рысы перадавога савецкага чалавека.

Вобраз заслужанага ўрача Чайкі — вынік выкаўлаўчага майстэрства артыста Д. Арлова. Ён малое праўдзіва да дробязей, такі знаёмы ў жыцці вобраз урача.

Аўтар п'есы і тэатр імякнуча, каб гледачы налібілі Сокалава — сакратара гаркома партыі. Але дасягнуць гэтага не могуць. Па вялікі жаль, ужо ў самой п'есе Сокалаў пазбаўлены ідыўдуальнасці і непаўторнай цэльнасці характара. Артыст Г. Некрасаў іграе Сокалава, як «спрынтэра» выконваць ролю партыйных кіраўнікоў: стрыманасць у рухах, важкісць інтанацыі і поўная адсутнасць якога-небудзь асаблстага, уласцівага толькі аднаму Сокалаву тэмпераменту, вiводнага нават прыватнага парушэння гэтай схемі.

Вельмі схематычна і вобразы перадавых маладых інжынераў-будаўнікоў Ірыны Чайкі і Андрэя Каласкова.

С. КАРА, драматург.

Трагедыйнае гучанне вобраза

У сваёй шматгадовай тэатральнай практыцы (рэжысёрскай і актёрскай) я не сутыкаўся з вобразамі Шэкспіра. Ён здаваўся мне далёкім нашаму часу. Зразумела, мая насяржэванасць, калі я прышоў на спектакль «Кароль Лір» у выкананні Рукаса драматычнага тэатра БССР. Пасля першага акта я пераканаўся, што мой погляд правільны. Але пасля другога і асабліва троегата актў зразумёў памылковасць майго погляду.

Тэатр здолеў раскрыць гуманізм Шэкспіра. У спектаклі, яркім і змястоўным,

Больш месца быў на гастролях у Ленінградзе Дзяржаўны рускі драматычны тэатр БССР. За гэты час артысты пабывалі ў гэтых і працоўных горада, выступалі на тэатральным камбінасе імя Анісімава, у ленінградскіх метрабудуўнікоў, на Охнінскім хімічным камбінасе і іншых прадпрыемствах. Спектаклі тэатра абмеркаваны на канферэнцыі работнікаў мастацтва Ленінграда. Ніжэй друкуем асобныя выказванні аб спектаклях Дзяржаўнага рускага драматычнага тэатра БССР.

жывымі ўяўляюцца вялікі чалавечы характары і страці, якія ўзвышаюцца над падзеямі.

Удача спектакля — у вобразе караля Ліра, які стварыў А. Кістаў. Актар з вялікім драматызмам перадае паступовае і тачное цацкае пераўвасабленне караля, бацькі, чалавека. Наікладзе ўражанне і хвале А. Кістаў — кароль Лір, калі, скінуўшы з сябе цяжар карацёўскай улады, ён усведамляе, як рушыцца ізноў яго магчымасці. З кожнай новай сцэнай расце трагедыйнае гучанне вобраза. Апынуўшыся адзін у стапе, ён упершыню на-сапраўднаму задумаўся над абсам няшчаснага, абяздоленнага людзёй.

Цікава, плённую работу над вобразам караля Ліра А. Кістаў павінен працягнуць і далей. Неабходна яшчэ больш раскрыць глыбкі філасофскі змест вобраза.

Артыст М. Сокал у ролі шута займае значнае месца ў спектаклі. Не забудзеш яго добрых, сумных вачэй, якія бачылі многа года на свеце. Яго вострыя кулесты — вынік наіральнасці, вялікага розуму, які ён старанна хавае пад маскай прафесіянала-шута.

Разам з тым ёсць у спектаклі сцэны, пастаўленыя натуралістычна. Гэта ў першую чаргу сцэна, дзе Глеостру выкаўлаваць вочы. У фінале спектакля для сцверджання перамогі вернасці, любі вярта, на мой погляд, надаць больш антымістычнага гучання.

Л. ДЭЛЬ-ЛЮБАШЭУСКІ, заслужаны артыст РСФСР, лаўрэат Сталінскай прэміі.

Цікавы калектыў

Рэпертуарная лінія тэатра ў аснове сваёй правільная. Аднак у час гастролі у Ленінградзе тэатр паставіў толькі адзін спектакль па п'есе савецкага драматурга. Гэта, вядома, вельмі мала.

У цесным садружстве з драматургам В. Палескім тэатр стварыў спектакль «Што пасееш, тое і пажнеш». У п'есе востры канфлікт. Але не ўсё ўдалося аўтару. Побач з каларытнымі вобразамі глядач бачыць вобразы, ледзь намечаныя пунціркам.

Не ўдалося афармленне спектакля. Гэта даччыца чатыры Чарнухі, дзе няма тоў своеасаблівай мяшчынскай утульнасці, якая абавязкова павіна характарызаваць густы тыповы прадаўніцкі гэтага асяродка Кладзіі Сірэеўны. Кабінет сакратара гаркома партыі Сокалава, на нашу думку, павінен быць абстаўлены не раскошна, але культурна.

Г. АГЛОУ, заслужаны артыст РСФСР.

Горкаўскі спектакль

Больш чым у другіх спектаклях творчае аблічча тэатра раскрываецца ў «Варварах» М. Горкага. Тэатр правільна прачытаў гэты твор і стварыў ансамблевы спектакль. Пастаноўшчык В. Фёдаруў імякнуча падкрэсліў грамадска-палітычны сэнс п'есы, раскрыў асноўную тэму — негучтоўнасць і ілжывасць капіталістычнага «спраграсу» і буржуазнай культуры.

У вобразе інжынераў Чаркуна і Цыганова Горкі выкрылае прадаўніцкае гата «спраграсу». Чаркун у выкананні Е. Карнауха валодае, на першы погляд, вялікай прываблівай сілай. Ён павіта сумленны, энергічны, смелы, нават па знешньому выглядзе статны, моцны, з гордай пасадкай галавы і арліным профілем. Нібы палкаводзец-завабнік глядзіць ён на горад, што раскінуўся ля яго ног. А далей ідзе выкрыццё гэтай нікчэмнай істоты.

Г. Качаткоў у ролі Цыганова — астаўтвучы гурман і нахабнік з хцівай скептычнай усешкай. Яго рухі ланіва, голас ціхі, але ў ім адчуваецца здэкавіны ноткі. Залічаны да Падежды робяць падобны гэтага элегантнага «кавалітэтар» да «дзікіх туземцаў» — Мапахавя, доктара і спраўніка.

Надзея ў выкананні А. Абухавіч наўна і шчыра верыць у магчымасць сустрэчы з такім чалавекам, які выратуе яе з цемры мяшчынства. Артыстка мастацкі пераканаўча развівае вобраз Надзежды. Глядач правільна ўспрымае сэнс канфлікта і прычыны трагічнага канца гераіні.

Жыццёвай праўдай вынашаецца ігра Е. Палосіна, Е. Вяснінай, Г. Некрасава. Балэрытная фігура старога Разадулава ў выкананні А. Кістава, абалыны вобраз Анны (І. Лакштанава). Тым больш крыўда на бачыць у выкананні асобных артыстаў значныя недахопы. Прыкладна падкрэслівае Е. Карнаухаў навігтыманасць Чаркуна. Не ўдаўся вобраз Кладзіі Паўлаўны артыстка Г. Старкоўскай. Вобраз пазбаўлен пачуцця высокаардэства і таму некалькі прыжыжаны. Артыстка А. Савіна наўмысна падкрэслівае фізічную стомленасць, бліскае Багаўскай.

Пабавіўшыся ад гэтых недахопаў, спектакль ішчэ больш наблізіўца да правільнага ўвасаблення горкаўскай задумы. К. КЛЮБСКАЯ, тэатразнаўца.

Музычнае афармленне

З новым тэатральным калектывам знаёмішся авычэйна з цікавасцю. Кожная такая сустрэча ўзбагачае творчы вопыт. Я заўважыў, што ў Рускім драматычным тэатры БССР у большасці сваёй добрае музычнае афармленне спектакляў. Але, на мою думку, тэатр няправільна зрабіў, скарыстаўшы музыку Бетховена для афармлення спектакля «Кароль Лір». Для гэтага спектакля варта было падбраць музыку, больш аднаўвядомаў Шэкспіра і яго эпосе. Асабліва дрэнна ўспрымаецца ў шкесіраўскім спектаклі першы і трэці жалобныя маршы.

Вядома, што рускі кампазітар Балакіраў наісаў спецыяльную музыку для трагедыі «Кароль Лір». Гэтую музыку не трэба забываць.

Е. ДАРДЗІН, педагог музычнай самадзейнасці.

Думкі аб песні

Е. РАКАВА

За пасляваенныя гады беларускія кампазітары напісалі нямаля масавых песень. У іх адлюстраваны тэмы любі і адданасці Айчыне, услаўляюцца гераічныя барацьба савецкага народа супраць намецка-фашысцкіх захоннікаў у гады Айчынай вайны, пасляваеннае мірнае будаўніцтва, барацьба савецкага народа за мір.

Многія характэрныя асаблстацы рускай савецкай песні аб міры ўнаславданы беларускімі кампазітарамі. Гэта — суровы і трывожны характар запева і светлая мажорная музыка прыпева; напорысты, маршавы рух; востры, рытмічны малюнак мелодыі. Несумненна, што тут адчуваецца традыцыі рускай рэвалюцыйнай песні, і следаванне гэтым традыцыям трэба толькі вiтаць.

Лепшай беларускай песняй аб міры можна лічыць песню Р. Пукста «Мір перамога вайну». Мелодыя песні вельмі дынамічная, лёгкая і натуральна пераліваецца з мінора ў мажор і няспынна ідзе на ўздзе. Блізкія да яе па меладычных вобразах у асноўным — надрычныя песні аб міры: Д. Лукаса — «Марш абаронцаў міру» і В. Яфімава — «Мір адстаім». Кожная з іх уяўляе ў саасобку пэўную цікавасць, але выклікае недаўменне празмерна янае меладычнае падобнасць гэтых песень. Асабліва адчуваецца іно ў пачатковых фразах запеваў трох названых песень. Тут без дзікасці можна знайсці падобныя інтанацыі, меладычныя абароты, падобныя гармоніі. Тое-ж самае можна сказаць і пра мелодыі прыпеваў «Марша абаронцаў міру» Д. Лукаса і «Міру абаронцаў» І. Цікоцкага. Мелодыі першых двух радкоў прыпеваў гэтых песень незвычайна напамінаюць адна другую.

Кампазітары ішчэ не заўсёды патрабавальна ставяцца да сваёй творчасці, часта збіваюцца на штамп. Як вiдаць, вельмі зручна скарыстаць адны і тыя-ж напеўкі,

інтанацыі, гарманічныя спалучэнні, якія адсталялі ў песеннай творчасці, не ставячы за мэту пераасэнсаванне, індывідуалізаваць іх.

Больш арыгнальнымі з'яўляюцца некатарыя песні аб міры М. Аладава, У. Алоўнікава, Г. Вагнера, Э. Тырмадзі, Г. Глебава.

Перад беларускімі кампазітарамі паўстава высакародная задача — стварыць вобраз народа-будаўніка, паказваючы яго самаданную працу, веліч і размах нашых новых будоўляў.

На гэтую тэму ўдала вылучаецца «Песня аб родным трактарным» Д. Лукаса (словы А. Астрэйкі) з яе пруткай маршавай мелодыяй і другая яго песня «Існы зоры залатыцы» (словы А. Рукаса) з шырокай напеўнай мелодыяй.

На жаль, тама сацыялістычнага будаўніцтва ў асноўным вычэрпваецца двума трыма песнямі.

Кампазітары стварылі рад лірычных песень. Вылучаюцца сваёй шчырасцю некатарыя песні П. Падкавырава («Спеў калгаснай дзючынны», «Добрай раніцы»). Іны вызначаюцца ярка выражаным народным характарам, цэнтычэй, яркай меладычнасцю. Цікава «Майская песня» Падкавырава на словы Э. Агніцвет, свежая па гучанню, па мелодыі, напісаная ў рытме вальса. Побач з гэтым у Падкавырава сустракаюцца песні, напісаныя шораваці, крыху надуманай меладычнай мовай, часта падобныя адна на другую («Дайце з гарачкі скаціцца», «Дзе дзючынны», «Звенячая нам казала», «Ходзіць дзючынна па вяду»). Аднак асаблстае жыццё чалавека па-

куль не хваляе творчую фантазію кампазітараў-песеннікаў. Не ў пашане жанр любімоўнай лірыкі. Стваряецца ўражанне, што кампазітары саромачацца пісаць аб каханні. Не ўмеюць па-сапраўднаму кахаць гераі лірычных песень. Калі дзючынна прасіць у хмаркі расказаць яе міламу, што яна ўжо стаханавіца ў калгасе, гэта яшчэ не лірычная песня. Калі юнак і дзючынна за ўвесь тыдзень не могуць знайсці хобны адной гадзіны, каб сустрэцца і разам правесці час, а кожны раз адкладваюць спатканне на заўтра а-за вялікай занятасці (А. Рукас — «Дзючынна-чараўніца»), — нішто не паверыць, што яны кахаюць адзін другога.

У доваці напулярнай «Песні маладых будаўнікоў Мінска» У. Алоўнікаў не абмінуўся без налёту эстрадысці, які асабліва адчуваецца ў асобных момантах фартапіннага суправаджэння. Да таго-ж імяненне аўтара перада

СІВІРСКІ НАРОДНЫ ХОР У МІНСКУ

Сібірскі рускі народны хор — зусім малады калектыў. Ён быў створаны ў кастрычніку 1950 года ў Омску з таленавітых удзельнікаў мастацкай самадзейнасці Заходняй Сібіры — спевакоў, музыкантаў, танцораў. Гэта сапраўдны камасольскі-маладзёжны калектыў, куды ўвайшлі людзі розных спецыяльнасцей.

Калгаснік Віктар Жукаў быў складальнікам вершаў і частушак у родным калгасе Маладзёўскага раёна Омскай вобласці. Гэтым ён займаецца і зараз. Створаныя ім «Прадачка», «Круціцкая полька», песня «Ой, Сібір, багата і прыгожая» і іншыя захопліваюць сваёй шчырасцю.

У калектыў прыйшлі шахцёры Екацярына Меншыкава і Васіль Распуцін, калгасніцы Галіна Турціна, Софія Патапенка, Зінаіда Генералава, работніцы Маня Ражкова, Тамара Гальцова, заводскі токар Тулікаў, шавец Якімаў і многія іншыя.

Калектыў хора беражліва захоўвае старадаўнюю сібірскую народную песню і складае новыя творы аб барыцтве савецкіх людзей за мір, аб працоўнай подзвігах працаўнікоў сельскай гаспадаркі, аб любові і адданасці савецкай Айчыне, аб сталіцы нашай Радзімы — Маскве.

У стварэнні кожнай новай песні і танца удзельнічае ўвесь калектыў. Якім прыкладам гэтага з'яўляецца творчая гісторыя песні «Як за лугам, за ракой». Калектыў стварыў 21 варыянт гэтай песні, перш чым быў знойдзены канчатковы, які ўвайшоў у рэпертуар.

Выдатнай з'явай у жыцці калектыва з'яўляецца выхаванне здольных таленавітых стваральнікаў песень. Вядучы баяніст хора Віктар Іванюў напісаў больш дзесяці песень: «У прасторах Сібіры», «Ад сібірскіх прасторных паляў», «Засвятліла сонейка», частушкі «Сібірчакі і іншыя».

Гордасцю калектыва з'яўляецца былая калгасніца Омскай вобласці Аграфена Максімаўна Аленичава, — аўтар больш 60-ці сучасных сібірскіх песень. Кожная яе песня — гэта новы музычны вобраз, новы настрой, новы характар. Асабліва вылучаюцца песні «Са двара, са двары», «Прыхадзіце часта к нам», «Па Барабінскіх стэпах», «Белым снегам», «Наўкол калгасныя палі» і іншыя.

Вялікую работу калектыў праводзіць па збору фальклора. Ужо зараз сабрано больш 300 напеваў і каля тысячы тэкстаў песень, частушак, прыказак. У гэтым вольна заслуга мастацкага кіраўніка хора Елены Уладзіміраўны Калугінай. Ёй належыць шматлікая працоўная песня, што ўваходзіць у рэпертуар, — «Даліна», «Не зялёная хмялінка», «Кавалёк» і іншыя.

Малады калектыў за кароткі час дабіўся значных творчых поспехаў. На чаргавым Міжнародным фестывалі маладзёнай Заходняй Сібіры ў Бухарэсе ён удзельнічаў у першай прэміі.

Багата былі прадстаўлены на канцэрце ў Мінску сібірскія народныя песні — лірычныя, жартоўныя, частушкі і «Сібірскія частагаворкі».

Урачыста і велічна гучыць песня В. Іванова «Ад сібірскіх прасторных паляў», якой пачалося выступленне хора. Праграма поўная яркіх кантрастаў музычных вобразаў, настраў. Як прыгожа і задушыла гучыць у выкананні жаночага састава песня «Пры даліне куст каліны». А. Новікава! У ёй чуецца і дзявочы сум аб разлуцы і вернасць чыстаму пачуццю.

Яшчэ больш пранікліва і задумліва гучыць песня «Белым снегам» (словы і напеў Аленичавай). З захопленнем была сустрэта песня «Са двара, са двары» (таксама словы і напеў Аленичавай).

Цяпла прыята слухачамі вядомая старадаўняя сібірская песня «Спаўнае мора, свяціцны Байкал». Прагучэла яна, як успамін аб цяжкім мінулым, аб суровым сібірскім краі, дзе чужы былі толькі звычкі кандалоў ды песні катаржан.

Зараз народ савецкай Сібіры спявае радасныя песні аб сваім шчаслівым жыцці, аб шырокіх калгасных прасторах. «На сяле ў нас спяваюць песні новыя», — так называецца адна з песень. І гэтыя новыя песні — галоўныя ў рэпертуары хора.

Юнацкая бадзёрнасць, жыццерадаснасць, імклівасць, уласцівыя выкананню танцавальнай групы хора, пакідаюць глыбокае ўражанне. Найбольш яркія тыя танцы, у якіх захоўваецца і беражліва перадаецца іх сапраўды народны характар. Такія «Руская пляска» (пастаюўка Усцінавай), якая захоплівае тэмпераментнасцю рухаў хлопцаў і плаўнасцю рухаў дзяўчат. Добра пастаюўка «Байкальская кадрыль» (пастаюўка Шостака). З вялікай цікавасцю глядзюцца сібірскія ігры танец «Мядзведзь» (пастаюўка Надзеждзінай).

Малады калектыў дагэтуль значных поспехаў у прапагандзе сібірскіх народных песень і танцаў. Зараз ён павінен імкнуцца пашырыць свой рэпертуар, узабагаціць яго песнямі і танцамі брацкіх народаў СССР.

Хочацца ад усіх сэрца жадаць дабра і радзімы гаспадаркі новых творчых поспехаў.

Н. ТАМАШОВА.

На здымку: выступленне Сібірскага народнага хора на сцэне Беларускага дзяржаўнага тэатра оперы і балета. Фота І. Салавейчыка.

Свята песні

У Брэсцкай вобласці працуе 190 харавых калектываў, у якіх удзельнічае больш чатырох тысяч чалавек. У верасні прайшоў некалькі раённых аглядаў гэтых калектываў, якія паказалі значны рост калгаснай самадзейнасці. Лепшы калектыў вобласці — хор Стрыгаўскай хаты-чытальні, у якім раней удзельнічала 35 чалавек, цяпер вырае удвая. Колькасна павялічыліся харавыя калектывы Закарэцкай, Яроміцкай, Тавельскай і дзюгінскай хаты-чытальняў.

Харавыя калектывы ў вёсках Нікалава, Любашкі, Казловічы, Кленікі, Варонілавічы, хор хатніх гаспадынь з Івацічы, хоры 5-й дыстанцыі пуці Брэсцкага аддзялення чыгушкі, Пружанскага прамкамбіната, у якіх прымаюць удзел людзі самых рознастайных прафесій і ўзростаў, часта выступаюць на сваіх прадпрыемствах і ў калгасах.

20-га верасня ў Брэсце было праведзена свята песні і танца, прысвечанае 14 гадавіне ўз'яднання Заходняй Беларусі ў адзінай Беларускай савецкай дзяржаве. На стадыёне «Спартак» сабралася больш дзесяці тысяч працоўных.

Дружнымі апалудненнямі сустрэлі прысутныя выступленне лаўрэата Стаінскай прэміі Максіма Танка, які прачытаў урывак з паэмы «Дзённая міру». Свае новыя вершы прачытаў Мікола Засік.

Зводны хор у колькасці двух тысяч чалавек з вядомымі выканаўцамі Гімы Савецкага Саюза і песні «Партыя — наш рулявы», «Лясная песня», «У абарону

міру», «Мы — беларусы», беларускую народную песню «Кума, мая кумака». Дырыжыравала хорам педагог музычнага вучылішча В. Жукоўска.

Пасля выступлення хора сваё майстэрства паказалі калектывы мастацкай самадзейнасці. Вучні рамесніцкага вучылішча № 26 выканалі беларускую польку, у якой прыняло ўдзел 80 чалавек. Танцавальныя калектывы тэхнікума чыгуначнага транспарта па-майстарску выканалі народны танец «Бульбу», калектыў фельчарскай школы — «Лявоніху».

Цяпла сустрэлі глядзюцца выступленні сацістаў-аматараў. Начальнік аўтабуса М. Патапаў выканаў песню кампазітара Ц. Паддывырава «Зубронка» і рускую народную песню «Колокольчы». Студэнт настаўніцкага інстытута Нікалай Рыбакоў прачытаў урывак з паэмы Маякоўскага «Добра!». Намочнік машыніста станцыі Жабінка тав. Сербіладзе выканаў танец «Доблячка».

З цікавасцю слухалі прысутныя песню кампазітара Блантэра «Сумныя іны», якую на узбекскай мове выканаў т. Мухамедаў, «Песеньку іхтэменаў» на эстонскай мове ў выкананні т. Нузімі, песню «Нон буга» на карэйскай мове, якую выканаў т. Сон.

Свята закончылася выступленнем зводнага танцавальнага калектыва, які выканаў «Лявоніху».

В. ВОЛКАУ,
дырэктар Брэсцкага абласнога Дома народнай творчасці.

У Саюзе савецкіх пісьменнікаў БССР

АБМЕРКАВАННЕ ЧАСОПІСА «ПОЛЫМЯ»

Прэзідыум ССП БССР абмеркаваў 5, 6, 7 нумары часопіса «Полымя».

П. Пестрак разглядаў аповесці, надрукаваныя ў гэтых нумарах. Дакладчык адзначае, што аповесць «У адным інстытуце», напісаная настаўнікам А. Карцюком, таленавіта твор. Другая частка аповесці некалькі фрагментарнай, кампазіцыйна яна пабудавана слабей за першую. Фінал аповесці невыразны. Маладому пісьменніку трэба шмат працаваць над мовай.

Зусім іншае ўражанне пакідае аповесць П. Дудо «Першы салют», — адзначае докладчык. Яна прысвечана падзеям Вялікай Айчыннай вайны. У аповесці няма сапраўдных паучушых людзей. Аўтар вельмі захпіўся апісаннем батальных сцэн. Гэта па-срэдняму, шэры твор, які складаецца з паасобных эпізодаў. Мова яго невыразная.

П. Пестрак лічыць удадай аповесць М. Лупскава «За акіянам», прысвечаную тэме барацьбы за мір.

Цікавымі прэзідыумнамі творамі, на думку А. Маўзона, з'яўляюцца апавяданні М. Лынькова «Агни Танганькі», Я. Васіленка «Яе імя» і нарыс Р. Някая «Сустрэчы з героем».

Сатырычная камедыя А. Макаёнка «Выбачайце, калі ласка!» — удача не толькі аўтара, але і ўсёй беларускай драматургіі. Гэты драматычны твор напісаны жыва. Ён ужо стаў вядомы не толькі ў рэспубліцы, але і за яе межамі. Аднак драматургу не ўдалося вобразы Гардзіюк, Наташы.

М. Аўрамчык зрабіў агляд паэтычных твораў, якія былі надрукаваны ў апошніх нумарах «Полымя». У гэтых кніжках часопіса пазія прадстаўлена слабей, чым у папярэдніх. З усіх паэтычных твораў вылучаюцца вершы М. Танка і А. Русецкага. Яны арыгінальныя па сваёй задуме і своеасабліва па мастацкаму вырашэнню. Вершы

«Ідуць камбайны» і «Вячэрняя парой» напісаны ніжэй магчымаці такога паэта, як М. Танк.

Да добрых твораў трэба аднесці і вершы В. Матэвушова «З галоўнай базы». Значна слабейшыя вершы ў гэтых нумарах надрукавалі паэты А. Зарышкі, А. Астрэйка і П. Прануза.

Сярод твораў маладых паэтаў заслужае увагі вершы М. Карпенкі, К. Ціфіркі, П. Вербаева. Але побач з гэтымі ўдалымі творамі змяшчаюцца і недасканалыя вершы Н. Гілевіча, Г. Ждановіча.

У абмеркаванні часопісаў прынялі ўдзел М. Танк і П. Броўка.

У СЕКЦЫІ ДРАМАТУРГА

На паседжанні секцыі драматургаў абмеркаваны зборнік аднаактных п'ес маладога драматурга Алеся Махнача.

У гуртках мастацкай самадзейнасці па-спяхова стаяць дзве п'есы А. Махнача «У імя жыцця» — аб гераічнай барацьбе карэйскага народа і сатырычная камедыя «Лёгкі заробак» — з калгаснага жыцця.

Да цікавых яго твораў можна аднесці і драматычны нарыс «На Волзе». Гэты твор і рэжымдавалі выступлючыя ўключыць у зборнік. Адзначалася, што малады літаратар выбірае актуальныя тэмы, ведае людзей, якіх паказвае. Творы напісаны сакваітай народнай мовай. Разам з тым адзначаюцца і недахопы. А. Махнач слаба ведае законы драмы, і некаторыя яго п'есы кампазіцыйна раскіданы. Не заўсёды ўдала ён будзе драматычныя сітуацыі. Іншы раз няўдала матывуе ўчышкі сваіх дзеючых асоб.

У абмеркаванні п'ес А. Махнача прынялі ўдзел А. Макаёнка, А. Есакоў, В. Зуб, Ул. Стэльмах, К. Стэжкі і іншыя.

Секцыя раіла аўтару ўключыць заўвагі выступаючых і дапрацаваць п'есы для асобнага выдання.

Гаворыць Масква Новыя вершы

Гаворыць Масква

Жыву я на вуліцы Леніна,
З акон — свет шырокі без мер!
Шыльце мой, тры разы прастралены,
У пачэснай адстаўцы цяпер.

Скалюдем, габлоем — ты бач, які
Гарачы дзень выпаў для ўсіх!
Ад сонейка сцяжыцца зайчыкі
І скачучы на шыбах маіх.

— Гаворыць Масква!.. —

І па радзье,
Паўночная сіл, хараства, —
І крочыць, і песню радуе
У доме маім — Масква!
У класах вучоба... а вынікі
Падведзены будуць вясной...
З Масквою звярнем галзнінкі,
Мы сэрцы звярнем з Масквой!
У цэху, калгасе, на транспарце, —
Мы роднай Масквы чуюм кліч!
І хоць не масквіч я па пашпарту,
Медалем сваім я масквіч!

Яшчэ ў сарак першым пад Істраю
Грудзьмі заслануў я Маскву.
І верыў тады я, што выступаю, —
І выстаўлю я, і жыў.

І дзе-б ні былі — хоць за полюсам! —
Ці ў шторм, ці ў мілье, ці ў пясках,
Вядучы нас і служачы нам кампасам
Два словы: Гаворыць Масква!
Гарматаў палба ў Інданезіі,
Скрозь попель ды цыглы жарства...
Страшней за стральбу для агрэсіі
Два словы: Гаворыць Масква!

Німа ў свеце слова мацнейшага!
З Масквою ў сэрцы жыў.
Народаў надзеі святлейшыя
Настроены на Маскву!

Песня пра сарочку

У сарочцы белай мілы,
Смугламу яна — у тон...
Я сама сарочку шыла,
Я сама расціла лён!

Лён, квітней на радасць нам
Сіняю парашою,
Для сарочак жаніхам,
Для жыцця харошага!

Вышывала па радочку
Поле ў кветках па вясне...
Адзьявць будзе сарочку —
Прыгадае ён мяне.

Лён, квітней на радасць нам
Сіняю парашою,
Для сарочак жаніхам,
Для жыцця харошага!

Ой, ты, радасць без канца...
Міламу сарочку шыла
З майго лёну-даўгунца!

Лён, квітней на радасць нам
Сіняю парашою,
Для сарочак жаніхам,
Для жыцця харошага!

КОРАТКА

♦ Народа кіраўнікоў калектываў мастацкай самадзейнасці адбылася ў раённым цэнтры Лунін Пінскай вобласці. Удзельнікі нарады абмеркавалі пытанне аб падрыхтоўцы да свята песні, якое адбудзецца ў канцы гэтага месяца, і наменці рад мерапрыемстваў, звязаных з падрыхтоўкай да свята.

Ул. ДЗІКЕВІЧ.

♦ Новая сельская бібліятэка створана ў калгасе імя Маленкова Жалудоўскага раёна Гродзенскай вобласці. Тут налічваецца

Шведская магіла

Пад Палтавай, у стэпе, ёсць магіла
старая,
А навокал калосці вепер спелія гне.
Снежка ў жыта пайшла, як бабулька,
крывая;
Не відаць яе мне, жыта снежку хавае.

У задуме стаю.
Прыгадалася мне:

Капштамі тупалі,
Капштамі грукалі, —
Швед за шведам ехаў!
Днямі, па начах.
Стаў пад Палтаваю
Ляго аблаваю...
Карл — кароль дванаццаты —
Пазірае ў шлах.

Пылам прыпаршаны,
З чым прыйшоў, няпраршаны?
Што чабе ды з поўначы
У край наш прывяло?
Лез, імкнуўся сідаю
Заўладзець Расіяю...
Ён стаіць з Мазепяю,
Нахілю чало.
Думаў: людзі — скораны...
Памыліўся ў корані!
Думаў: за Мазепяю
І малы й стары...

А народ — з Расіяю!
Згуртаванай сілаю:
З віламі, сякерамі, —
Тут, чужак, памры!

— Тут загін, няпраршаны,
Сілай гіену скоўнялі...
Стала ў строй з Расіяю
Украіна ўся.
Скончан бой са славаю!
У полі, пад Палтаваю,
Карл — кароль дванаццаты
Пе-ра-кі-нуў-ся!

А мячы расійскія,
Ды штыкі украінскія
Змялі сілу карлаву,
Затаптаў ў стэп...
А магіла тая
Хай папераджае
Карлаў новаспечаных
І новых мазей!

Пад Палтавай, у стэпе, ёсць магіла
старая,
А навокал калосці вепер спелія гне.
Снежка ў жыта пайшла, як бабулька,
крывая;
Не відаць яе мне, жыта снежку хавае...

У задуме стаю...
Так загадаў мяне.

Пераклаў з украінскай мовы
Антон БЯЛІВІЧ.

Непатрабавальнасць паэта і рэдактара

Кожны паэт па-сваёму знаходзіць дарогу да сэрца чытача. Але ёсць нешта агульнае для сапраўднай паэзіі. Гэта агульнае заключаецца ў вобразнасці і прастаце выказвання паэтам думак, блізкіх сэрцу чытача. Высокая ідэянасць, вобразнасць і прастата — вось тыя рысы, якія забяспечылі шматлікім творам савецкай паэзіі дагавешнасць і дзейную арганізуючую ролю ў жыцці савецкіх людзей.

Зборнік вершаў С. Дзяргай «Вачыма будучыні» з'яўляецца характэрным у тых адносінах, што ён наглядна паказвае, як у нашай паэзіі побач з добрымі, мастацкімі творамі ўсё яшчэ ўжываецца пустазелле.

Зартговачы апошнюю старонку кніжкі «Вачыма будучыні», прыходзіць да вываду: Сяргей Дзяргай мае багатыя жывыя назіранні, але ён мала патрабавальна да сябе, больш таго — ён у палоне няправільных уяўленняў аб паэзіі, аб паэтычным майстэрстве.

Зборнік адкрываецца паэмай «Песня пра Туркменскі канал», якая мае на мэдэ ўзгады літаратурнай грамадскасці, аднак, на нашу думку, так і не знайшла правільнай адзінкі ў крытыцы. Многія прыходзілі ад яе ў захваленне. Анапаль Вязюгін, выступіўшы ў газеце «Літаратура і мастацтва» 19 красавіка 1952 года з артыкулам «Паэзія не спазнаецца!», аднак «Песня пра Туркменскі канал» да здабыткаў паэзіі 1951 года. У чым-жа відавочна А. Вязюгін высокі мастацкі вартасці паэмы? Адначасова актуальнасць тэмы, ён пісаў далей: «Сяргей Дзяргай дасягае дасканаласці верша, на-маякоўскаму будучыні стварыў засмаглай

Н. ПАШКЕВІЧ

пустыні, дзе ўсё жывое нішчыцца пад спякотнымі праменямі сонца:

Нішто не зяе фарбамі,
Нішто не цешыць зрок,
Нібы з вясёлак скарбамі
Не знацца дан зарок.

Усё сонцу падначалена:
Пясчак, трава, вада;
Усё колеру мачаліны
І шэрці верблюда.

Атары скрозь кашчавая —
Які ўжо там нагул,
Дзе палыны гаркавыя
Ды жорсткі скасаул.

Бляюць ягняты... гора ім —
Дзень без вады цяжкі!
Саланчакі — азэрмі
Ды хвалімі — яскі.

І далей у такім-жа плане. Не цяжка заўважыць, што нікага падабенства да дазвільна Маякоўскага тут няма, а вось што дзіўна: цытаты цытатных выразаў, прэзідыумна радкоў, недарэчных вобразаў — іх багата. Сапраўды, як зразумець выраз — «нібы з вясёлак скарбамі не знацца дан зарок»? Што такое «скарбы вясёлак»? Кім дадзён зарок не знацца з ім? Чаму «нібы»? Ураціце, як зразумець усё сонцу падначалена? Аўтар дэля гучнай, хлесткай рыфмы, не спыняюцца перад бессэнсоўнасцю, таму і безгустоўна вобраз: «ўсё колеру мачаліны і шэрці верблюда», і далей ад паэзіі радок — «які ўжо там нагул» і г. д.

Намаганні аўтара накіраваны на тое, каб падрабіна апісаць усё бачанае ў пустыні, і гэта прыводзіць да таго, што асобныя кавалкі паэмы нагадваюць зарыфмаваную інвентарызуючую ведасць, а не паэтычныя радкі. Напрыклад:

Сюды няспына маршамі,
Па шумавіно хвалі,
Плывуць букеры з баржамі,
Вязучы цэмент і сталь,
Вагонкі, генератары,
Лябядкі, капачы,
Турбіны, экзаватары,
Драглайны, ягячы;

Драфіну лепшай якасці,
Стандарт (?) жылых дамоў...

Адчуваюцца, што пералічыць усю багацую тэхніку немагчыма, паэт прызначае:

Ды апісаць усёй-ўсёкасі
Нахопіць і тамоў.

Лірычны герой, які прыйшоў у пустыню, сцірае аўтар, не ведае спакус таянай экзотыкі, аднак, як бачым, сам паэт ад гэтых спакус не ўборогася. Экзатычныя карціны, ніхай і з наўнацю перадавай, сучаснай тэхнікі, засланяюць пафас стваральнай працы, думкі і перажыванні савецкага чалавека. У паэме безліч аднак захвалена аўтару пошукамі трасчучых рыфмаў і выразаў. Вось ён імкнецца паказаць гатоўнасць савецкага чалавека ў любы час выканаць загад партыі і ўрада:

Загадана — адказана
Маланкаю, ураз,
Без красамоўства блазна,
Без розных выкрутас,
Як страд, што косіць ворага,
Кароткім словам — ёсць!
Пачуеш — любя-дорага,
На сэрцы ведаюсць.

У падобнай тарабаршчыне тоную і часам добрыя думкі паэта. Пафас нашага будучыніцтва, высакародныя справы савецкіх людзей ніяк не ўкладваюцца ў паэтычнае сюсюканне, накітаат:

Агни, агні, агеньчыкі!
Пах нагні, маслаў пах.
Пясчак, жвірок, каменчыкі
На вуснах, на зубак.

Між-тым, як ні даўна, Рыгор Пахай, рэціраўчыцы паэму ў газеце «Літаратура і мастацтва» 2 чэрвеня 1951 года, прыводзіць гэтыя радкі, каб паказаць умненне паэта ствараць пэўную карціну.

У паэме ёсць некалькі ўдалых на думку і вобразных стрф і асобных радкоў, аднак у цэлым яна не вырашае закрэпатай тэмы з-за павіркоўнага падходу паэта да апісваемых падзей. Нельга не адзначыць і надакучлівую аднастайнасць рытмічнага памеру паэмы, у які, як у прукрестова дожа, аўтар укладвае падзеі розных часоў, думкі розных планаў і настраў.

Адзначаючы недахопы паэмы «Песня пра Туркменскі канал» характэрна для многіх вершаў, што змяняюцца ў зборніку. Аса

Узмацніць аўтарскі нагляд

Вялікі калектыў архітэктараў працуе над праектамі новых будынкаў. Адна з іх — будынак праекта, каб кожны новы праект задалавальна высока патрабаванні сучаснага градабудавніцтва. Нарэшце праект прыняты. Але творчасць аўтар-архітэктара не заканчваецца выдачай праекта на будоўлю. Аўтар павінен яшчэ працягнуць за ажыццяўленням свайго праекта ў натуре, унесці адпаведныя карэктывы і дапаўненні, якія ўнікаюць у працэсе будоўлі, і прыняць закончаны будынак.

Зялікі зодчыя Казакоў, Захараў, Росі, Андрэеў і другія ад пачатку работы да канчатковай аздаблення будынка знаходзіліся на будоўлі. Яны дапамагалі падбраць матэрыял, нарыхтоўвалі шаблоны, зацвярджалі колеры і размяшчэнні, прымавалі скульптурныя, чырвоныя і іншыя работы, дамагаючыся высокай якасці, найбольшай архітэктурна-мастацкай выразнасці. Зодчыя займаліся сапраўдным аўтарскім архітэктурным наглядам.

Здавалася б, што ціпер аўтарскі нагляд даўна павінен асабліва вялікае значэнне. На самай справе гэта не так. Закончыўшы распрацоўку праекта, узгадніўшы яго ў адпаведных інстанцыях, аўтар перастае цікавіцца яго лёсам.

І добры праект, трапіўшы ў будаўнічую арганізацыю, вельмі часта падвергаецца «выпраўленню». Будаўнікі спрачаюць дэталі, абходзяць патрабаванні аўтара ў галіне аздаблення і паабудаванні ад таго, што яны знаходзяць лінейна або цяжкім для ажыццяўлення.

У апраўданне такога «выпраўлення» праекта робяцца спасылкі на празмерную складанасць работ, адсутнасць кваліфікаванай рабачай сілы, адпаведных матэрыялаў і іншае.

У выніку — будынак, над праектам якога працаваў вялікі калектыў спецыялістаў, зачасную бывае безнадзейна сапсаваным.

Рэдка, вельмі рэдка на будоўлях Мінска можна сустрэць аўтара-архітэктара або канструктара. Прымаем некалькі прыкладаў. Вялікі раён горада займае жылы пасёлак трактарнага заводу, праект якога распрацаваны харкаўскім архітэктарам тав. Касценка. У першыя месяцы аўтар некалькі разоў прыязджаў на будоўлю, уносіў рад істотных направак і змяненняў, даваў парады і ўказанні будаўнікам. Але затым ён, не маючы магчымасці сістэматычна выязджаць у Мінск, перадаверыў аўтарскі нагляд другому архітэктару, які быў уведзены ў штат Упраўлення капітальнага будаўніцтва заводу.

Праз некаторы час кіраўніцтва Мінскага трактарнага заводу ліквідавала пасадку галоўнага архітэктара праектыва, перадаверыўшы аўтарскі нагляд Інспекцыі дзяржаўнага архітэктурна-будаўнічага кантролю і раённаму архітэктару. У выніку — цэлы раён горада пабудаваны з вялікімі дэфектамі, адступленнямі ад праекта і з парушэннем тэхнічных норм.

Нельга сказаць, што ўсе аўтары праектаў абыхваваюць адносіцца да ажыццяўлення сваіх праектаў у натуре.

Прыкладам добраахвотнага адносіна да свайго праекта з'яўляецца аўтарскі нагляд маскоўскага архітэктара А. В. Тарасенкі над драматычным тэатрам, які будзе ў г. Гомелі на яго праект.

На працягу пяці год аўтар рэгулярна наведвае будоўніцтва, разам з будаўніцамі абмяркоўвае пытанні, распрацоўвае неабходныя дэталі, і, самае галоўнае, строга патрабуе безумоўнага выканання аўтарскага задуму. У выніку на будоўніцтве драматычнага тэатра ў Гомелі не было адступлення ад праекта. Тэатр будаваліся дакладна па праект і з высокай якасцю аддзелачных работ. Праца тав. Радзевіч і брыгадзіра-лепшычкі тт. Гуровіч і Залатароў ужо прывыклі да частых наведванняў аўтара праекта і без яго згоды і візы не пачынаюць і не здыюць ніякай работы.

Прыведзены прыклад з'яўляецца не адзінаковым. Сістэматычна вядуць аўтарскі нагляд архітэктары філіяла «Белдзярпраект» тт. Хінгін, Гур, Касякоў і другія.

Аўтары асобных будынкаў часта бываюць на аб'ектах. І ўсё ж даводзіцца сустракацца з недарэвальнымі дэфектамі. Так, напрыклад, у праектах жылых дамоў («Белдзярпраект», майстэрня праф. М. Баршч), пабудаваных на Круглай плошчы, не зроблена вентыляцыйна сувязоў. Гэта ж памылка дапушчана і ў тыповых праектах 36-кватэрных жылых дамоў, якія наметаны для масавага будаўніцтва ў гарадах Беларусі. Аўтар праекта архітэктар Аранаўскае, бываючы на будоўлі, не прыняў належнай настойлівасці, не прымусяў будаўнікоў унесці патрэбныя змяненні, а будаўнікі, карыстаючыся патрабавальнасцю аўтара, замест вентыляцыйнай прарэзкі адтуліны, якія ні ў якім мэрзе не могуць замяніць вентыляцыю.

Праекты будынка аталье мод па вуліцы Леніна, 31-кватэрнага жыллага дома Міністэрства нарыхтовак па вуліцы Фрунзе, інтэрната рабочых Галоўмінскбуду па Даўгабродскай вуліцы і многія іншыя на не-

калькі разоў вярталіся ў праектныя канторы для дапрацовак.

Усё гэтага можна было б набебегуць, калі б аўтары часцей бывалі на будоўлях і цікавіліся ажыццяўленнем свайго задуму ў натуре.

Мінскіх архітэктараў тт. Брыган, Заборскі, Аранаўскае, Бенедзіктаў, Баткоўскі і другія, якія запраектавалі для горада многа жылых і грамадскіх будынкаў, вядуць аўтарскі нагляд сваіх аб'ектаў. Але на вожнага з іх даводзіцца больш дзесятка аб'ектаў і, натуральна, такі «масавы» архітэктурны нагляд прыносіць мала карысці. Аўтары не маюць магчымасці сістэматычна назіраць за будаўніцтвам і адначасова займацца практычнай работай. Аўтарскі нагляд ператвараецца ў фармальнае адбыццё павіннасці.

Яшчэ горш з аўтарскім наглядам у другіх гарадах рэспублікі. Лепшыя архітэктурныя сілы, загружаныя практычнай работай, не ажыццяўляюць нагляду за сваімі аб'ектамі. Выязджаюць у другія гарады яны не маюць магчымасці. У Полацку на праект архітэктара Зайцава ўзводзіцца будынак гасцініцы. Будаўнікі парушаюць праект, а аўтар не мае часу выехаць для ўнесення выпраўленняў і нагляду за будаўніцтвам.

Заганную практыку ўявілі будаўнічыя арганізацыі і забудовніцкія, калі не прыцягваюць аўтара да ўдзелу ў дзяржаўных камісіях па ўводу будынкаў у эксплуатацыю.

Інспекцыі дзяржаўнага архітэктурна-будаўнічага кантролю трэба сціскаць прыёмку будынкаў ў эксплуатацыю без подпісу ў акце аўтара, які пацвярджае, што будынак уведзены без адступленняў ад праекта.

Архітэктарам неабходна патрабаваць ад будаўнікоў безумоўнага выканання ўсіх работ, прадуджэных праектам, бракуючы ўсе няправільныя або нехайныя зробленыя дэталі. Апрача таго, аўтарам трэба больш карыстацца сваімі правамі, прадстаўленымі законам, які дазваляе пры грубых парушэннях праекта і тэхнічных умоў патрабаваць неадкладнай перапрацоўкі сапсаванага аж да змянення будаўніцтва.

Праектным арганізацыям, у прыватнасці «Белдзярпраект» (тав. Кандратовіч), неабходна абавязваць аўтараў сачыць за дакладным выкананнем будаўніцамі ўсіх патрабаванняў праекта.

Узмацненне аўтарскага нагляду архітэктараў значна палепшыць якасць будаўнічых і аздабленых работ.

А. АКУЛІЧ, архітэктар.

НА ТЭМЫ ДНЯ

Чаму нехапае буквароў?

З года ў год у школах рэспублікі адчуваецца недахоп буквароў на рускай мове. Тлумачыцца гэта тым, што Вучэбна-педагагічнае выдавецтва РСФСР засылае недастаткова буквароў, не было наладжана правільнае іх размеркаванне па школах. Сёлета Міністэрства асветы БССР, улічыўшы цяжкасці мінулых год, паслала заяўку і атрымала па ёй 40 тысяч буквароў — амаль удвая больш, чым прынята вучняў у першы клас. І ўсё ж, калі пачаўся вучэбны год, аказалася, што толькі ў адным Мінску без буквароў засталася каля 2 тысяч першакласнікаў. Напрыклад, у школе № 6 нехапіла больш 100 падручнікаў.

З 43 вучняў 1-га класа «Д» толькі 25 маюць буквары. Адзін падручнік на двух першакласнікаў прыходзіцца ў школах № 4, № 19, № 20 і многіх іншых.

Чаму ж стварылася такое становішча?

Згодна загадаў складзеных планаў у рукі сталіцы меркавалася залічыць 4 тысячы першакласнікаў. Аднак горад будуюцца, хутка павялічваецца яго насельніцтва і замест 4 тысяч прышоўшы прыняць у першы клас 5740 вучняў. Міністэрства ж асветы, не ўдакладніўшы сапраўднай колькасці вучняў першых класаў, выдзеляла для Мінска толькі 5 тысяч буквароў. Прайшоў амаль месяц вучобы, але

інспектар Міністэрства асветы тав. Турбан, які спецыяльна займаецца размеркаваннем падручнікаў, і зараз не ведае, колькі вучняў прынята ў першы клас і колькі з іх засталася без буквароў.

Бяда яшчэ і ў тым, што буквары, якія трапілі ў Мінск, толькі часткова папалі ў рукі школьнікаў. У Міністэрстве не падумалі кантраляваць кітагандаючыя арганізацыі ў справе размеркавання падручнікаў. У выніку вялікая колькасць буквароў была распрадана праз школьныя кіёскі не па прызначэнню.

Неабходна прыняць неадкладныя меры, каб поўнасьцю забяспечыць школьнікаў падручнікамі.

Вокладкі кніг, выдадзеных у Венгрыі. Злева направа: першы С. Маршака, байкі І. Крылова, казкі М. Горькага, апавяданні В. Васілеўскага.

У краінах народнай дэмакратыі

ПОСПЕХІ КІНАМАСТАЦТВА НОВАГА КІТАЯ

Значных поспехаў дасягнула маладое кінамастацтва новага Кітая. У гэтым годзе ў краіне створана спецыяльная студыя навукова-папулярных кінафільмаў. Яна будзе знаёміць працоўных Кітая з ановімі дасягненнямі навукі і тэхнікі і распаўсюджваць перадавыя метады працы.

Яшчэ да стварэння гэтай студыі кітайская кінамастацтва выпусціла рад ачынных навукова-папулярных кінафільмаў, у тым ліку «Тэхніка бяспекі на шахтах», «Як вырабіць багаты ўраджай баваўны» і другія. Усе яны з поспехам дэманструюцца на экранях кінаатэатраў.

Любоўю ў кітайскага народа карыстаюцца на савецкіх тэхнічных фільмах. 18 такіх фільмаў дубліруюцца зараз Шанхайскай кінастудыяй.

МЕСЯЧНІК ПОЛЬСКА-СОВЕЦКАЙ ДРУЖБЫ

Польскі народ рыхтуецца да традыцыйнага месячніка польска-савецкай дружбы, які пачнецца 8 кастрычніка.

Як заявіў намеснік старшыні Галоўнага праўлення Таварыства польска-савецкай дружбы Стэфан Матушэўскі, у гэтым годзе месячнік будзе асабліва шырока скарыстаны для раскручвання мірнай палітыкі Савецкага Саюза. З гэтай мэтай Таварыства будзе знаёміць працоўных Польшчы з прамовай Старшыні Савета Міністраў СССР таварыства Г. М. Маленкова, а таксама з ановімі рашэннямі Савецкага ўрада па германскаму пытанню. Па ўсёй Польшчы будуць арганізаваны тэатры савецкай кнігі і перыядычнага друку, адбудуцца асяродкі кінатэатраў польска-савецкай дружбы.

ТЫДЗЕНЬ ЮЛІУСА ФУЧЫКА У ЧЭХАСЛАВАКІІ

У Чэхаславакіі закончыўся тыдзень Юліуса Фучыка, прысвечаны памяці ідэяльнага героя чэхаславакага народа, які па-зверску загінуў нямецкімі фашыстамі.

У Празе і ва ўсіх гарадах краіны былі адкрыты выставкі новых выданняў твораў Юліуса Фучыка. «Чэхаславакі дзяржфільм» падрыхтаваў і выпусціў на экраны краіны дакументальны фільм «Юліус Фучык».

Дзяржаўнае выдавецтва мастацкай літаратуры выпусціла ў свет 19-е выданне вядомай кнігі «Рэпартаж з пяці гаў на шчы». Вышаў таксама зборнік артыкулаў «Апошняя бітва Юліуса Фучыка», куды ўвайшлі ўспаміны жонкі Фучыка — Густы Фучыкавай, пісьмы пісьменніка і фатаграфіі.

Чэхаславакія кампазітары напісалі рад музычных твораў аб Фучыку.

АЛБАНСКІ КАЛЯРОВАЎ МАСТАЦКІ ФІЛЬМ

У Албаніі закончыліся здымкі каляровага мастацкага фільма «Вялікі вайн Албаніі» — Скандэнберг» па сцэнарыю савецкага драматурга М. Папавы.

Фільм — наказае эпізоды гераічнай барацьбы албанскага народа супраць туркаў у вытворчасці фільма ўдзельнічалі савецкая кінастудыя «Мосфільм» і кінастудыя «Новая Албанія». Савецкія аператары, узначальваючы кінарэжысёрам С. Ютквічам, закончылі здымкі ў Албаніі.

ВА УЛАН-БАТОРЫ

Дзякуючы дапамозе Савецкага Саюза ва Улан-Баторы пабудаваны і працуюць чатыры вышэйшых навучальных устаноў, восем тэхнікумаў і дваццаць школ. Усё насельніцтва горада шасцімесячна.

У горадзе ёсць некалькі тэатраў, кінаатэатраў, цирк, чатыры музеі, 78 клубоў. Толькі за апошні год тэатры і кіно наведвала каля 900 тысяч працоўных горада.

Новым стала жыццё ў пераўтвораным Улан-Баторы.

ВЫСТАўКА СОВЕЦКАГА ЖЫВАПІСУ

У Берліне ва ўрачыстай абстаноўцы адкрылася выстаўка рускага класіцызму і савецкага мастацтва. Усё прадастаўлена 150 работ на жывапісе і графіцы.

На адкрыцці выстаўкі прысутнічаў прэм'ер-міністр Германскай дэмакратычнай рэспублікі Ото Гротэволь.

Беларускі народны танец у выкананні вучняў венгерскіх рамесніцкіх вучылішчаў.

З ЗАМЕЖНОЙ ПОШТЫ

У прыпадку шаленства...

Аб Шэкспіру існуе вялікая літаратура на многіх мовах. Нам вядомы разнастайныя характарыстыкі творчасці слаўнага драматурга. Але бастонскі пэнар выступіў «наватарам» у літаратуразнаўстве, пазнаўшы вялікага пісьменніка «бессаромным майстрам». Да канчатковага вырашэння пытання аб Шэкспіру ён не прымае выдаваць яго творы чытачам бастонскіх бібліятэк.

У розных гарадах Амерыкі паліцэйскія рэйтан ператварыліся ў літаратуразнаўцаў. Так, паліцый штата Джорджыя заняты «ўважлівым вывучэннем» творчасці аднаго з заснавальнікаў англійскай літаратуры пісьменніка XIV стагоддзя — Чосера. Наогул Готфрыду Чосеру яўна не папашава. Ён папаў у некалькі «чорных спісаў» кніг, якія забаронены для карыстання ў бібліятэках. Некаторыя амерыканскія журналісты, між іншым, лічаць, што яго «падвэў» мастак Роквіль Кент, ілюстратар апошняга выдання «Кентэбрыяўскіх апавяданняў». Мастак-жа Кент не вельмі ветліва адказаў, калі яго данытваў сам сэнатар Макаці. Відэаюна рашылі, што Чосер з'яўляецца масакта Кента...

Нацярпелі і пісьменнікі, старэйшыя за Чосера. У каліфарнійскай бібліятэцы забаронены «Залаты асёл» Апулея, Акаваецца, «назва кнігі можа быць зневажальнай для некаторых асоб». Відэц дэнары каліфарнійскіх бібліятэк рашылі, што роз гаворыцца аб аселе, да яшчэ залатым, та не іншым, як гутарка ідзе аб амерыканскіх плаўтэрахах. Бо якіх-жа другіх асоб можа зневажыць рымскі сатырык?

Калі Апулей і Чосер прызнаны настолькі небяспечнымі, дык што гаварыць пра Манасана, Франса, Горькага?

Дзяржаўны департамент прыняў шэсць пастаноў аб чысты публічных бібліятэк. Паводле паведамленняў амерыканскага карэспандэнта праграўнаў індыйскай газеты «Крос Рут», толькі ў адной з пастаноў укавана, якія кнігі варта пакінуць у бібліятэках. Гэтыя кнігі «навіны быць сумленнымі, высякароднымі і паабудзенымі канспірацыяй». Што значыць высякародства і як зразумець канспірацыю, пастанова, вядома, не тлумачыць, пакідаючы шырокую працую для дзейнасці дэнараў, паліцэйскіх і прагрэсчыкаў усякага роду. У бібліятэках ЗША забаронена многа «шкідных» кніг, частку іх нават спалываюць. У розных гарадах, у розных штатах у ролі кніжных катаў выступаюць не без поспеху то дэнараў, то пракуроры, то камісія па расследаванні антыамерыканскай дзейнасці, то асобы камітэт, створаны сэнатарам Манасана, то нават каталіцкія арганізацыі і жаночы «легіён прыстойнасці».

Есць цэлы рад спісаў забароненых кніг. Напрыклад, у адзін з такіх спісаў трапілі творы Бенгара Старна, амерыканскага ўрача, на кнігах якога («Амерыканская медыцынская практыка», «Медыцынская служба») навуцаецца ў Амерыцы сярэдні медыцынскі персанал. Раздзілае рэзонныя пратэсты медыцынскіх арганізацый. У чым-жа правініўся гэты стар? амерыканскі ўрач, які ніколі не думаў ні аб якой палітыцы? Ён, аказваецца, пісаў у адной са сваіх кніг, што

трэба людзей лаячыць аднолькава, нягледзячы на колер іх скуры...

Пры чысты бібліятэкі асабліва дасцяджа кнігам, якія напісаны неграмі. Забараняюцца нават творы неграцкіх царкоўных прапаведнікаў. Ва ўсіх чорных спісах фігуруе праца Вінкельсана «Праблемы негрынцкай педагогікі», якая лічылася да нядаўняга часу класічнай.

Забараняюцца ў бібліятэках усе кнігі, якія даюць колькі-небудзь праўдывае ўяўленне аб Кітаі.

Ніхто да гэтага часу не ведаў у Амерыцы пані Мірль Ганс. Не зусім зразумела, на якой падставе гэтай «мілай даме», арганізатару «жаночай гвардыі» ў невялікім гарадку Сан-Антані і жонцы паліцэйскага маёра было даручана камісія па расследаванні антыамерыканскай дзейнасці складанне спісаў кніг аўтараў-камуністаў.

Гэтая дама склала спіс, які ўключае, прыкладна, 600 імён. Праўда, большасць аўтараў гэтага спіса часопіс «Майсес энд майстэр» называе яго «макарціцка-гебелскаўскі» саўбінікам нічога агульнага з камунізмам не мае. У спіс трапілі творы Эйнштэйна і Томаса Манна, працы Манасана, працы Луі Уйтгера — вядомага амерыканскага педагога мінулага стагоддзя, гістарычныя раманы памершага каля 70 год таму навадз папулярнага пісьменніка Генрыха Мельвіля.

Амерыканцы называюць вядомага сэнатара Макаці «міністрам страху». Ён-жа з'яўляецца і ініцыятарам гэтай беззастуднай кампаніі па забароне кніг у бібліятэках, якая ўжо прыносіць свае вынікі. Уладальнікі кніжных магазінаў бяцца прадаваць «шкідныя» кнігі, выдадзеныя ў вымушчым іх у свет. Рэакцыйны сэнатар і яго кліка літаральна тэрарызуюць мно-

гіх упаўне «добраамераных» амерыканцаў.

Зараз кампанія пратэсту супраць «спальняюна кніг» ахоплівае не толькі праграўнаў ініцыятыў, але і шырокія колы буржуазнай грамадскасці. Нават у сенате пачалі гучаць галасы супраць «кніжных катаў». Сэнатар Леман назваў паходзім амерыканскіх дэнараў і паліцэйскіх улад «прыпадкам шаленства».

Якой-жа навіна быць па думцы макарцістаў высякародная амерыканская кніга? Вось перад намі «Штогоднік пісьменнікаў на 1953 год», які вышаў у выданні ў Чыкага. Дарэмна пачалі б мы шукваць тут амерыканска літаратурна-навуковыя праблем. Штогоднік больш цікавіцца не літаратурай, а літаратурным бізнесам. Штогоднік прыводзіць назвы раманаў, якія падракаваны асобнымі кнігамі ў 1952 і ў пачатку 1953 года. Нам здаецца, што самыя назвы даюць больш або менш яснае ўяўленне аб іх.

Шпіёны на пасадзе прафесараў

Галоўны кансультант камісіі па расследаванні антыамерыканскай дзейнасці ў штаце Каліфорнія (ЗША) нейкі Рычард Комбэ падбаваў, каб на пасаджэнне камісіі для дачы паказанняў з'явіўся аўтар адной з «падрыўскіх» кніг. Кніга гэта — «Рэпартаж з пяці гаў на шчы» і напісана, як вядома, нацыянальным героем Чэхаславакіі Юліусам Фучыкам, загінуў ашча ў 1943 г. нямецкімі фашыстамі.

Гэты трагікамічны выпадак меў месца амаль 2 гады назад. Дзе-ж ціпер знаходзіцца дэмаршчаны «кансультант»? Аказваецца, за гэты час ён здолу зрабіць небылаву кар'еру. Надаўна ён выступіў у ролі інструктара сенацый камісіі па пытаннях унутранай бяспекі ў Вашынгтоне.

ўдзельніцтва аб якасці гэтых «стварэнняў». Вось яны: «Хто мая маці?», «Тайна галіўдскага каханія», «Ноч каханія, ахутана жыям», «Вышэйшая школа скандэлаў», «Патаемны здань», «Мазаляны зланыцы», «Цудоўны забойца на Усходзе», «Я забіў сваю жонку», «Гангстэры і дэуцаты», «Слава забойцы», «Значыцца, і пакарэнне» (аўтары штогоднік прапаноўваюць не бібліятэку гэтую назву з адзінаццямі раманаў Дастаўскага).

Есць і другія серыі кніг, гэта — «Атамныя атакі», «Харостно ваеннага нажара», «Нашы асы», «Вялікая справа ваіны»; кнігі яўна антысавецкія, правакацыйныя, накітават «Я ўкраў рускі план ваіны».

Вось яна, паабудзена канспірацыі, літаратура, якая залікана ў ЗША замяніць «бессаромнага» Шэкспіра.

І. БАРЫСАУ.

Тая-ж газета «Стар» раскрыла і «месце» лекцыя, якія будуць чытаць прафесары-паліцэйскія. У ліку іх павышаныя курсы па пытаннях аграблення банкаў і магалінаў, дыверсій і шпіянажу, крадзяжу аўтамабіляў.

І так, замест прафесараў — платаны шпіёны з ФБР, замест лекцыяў па гісторыі, літаратуры, філасофіі — лекцыі па шпіянажы, аграблення, дыверсій і шпіянажу... Такое навішчае «дасягненне» амерыканскай «цывілізацыі».

Г. МАЕУ.

Галоўны рэдактар Васіль ВІТНА. Рэдакцыйная калегія: Заір АЗГУР, Уладзімір АЛОУНІКА, Алякс БАЧЫЛА (намеснік галоўнага рэдактара), Васіль БУРНОСАУ, Настас ГУБАРЭВІЧ, Ірына ЖДАНОВІЧ, Павел НАВАЛЕУ, Аляксей КУЛАНОУСКІ, Пімен ПАЧАННА.